

Βιολογικός κύκλος κουνουπιών

αυγά

προνύμφη

νύμφη

ενήλικο

→ νερό

Γενικές πληροφορίες για τα κουνούπια

Τα κουνούπια αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα αιμομυζητικών εντόμων, τα οποία εκτός ότι ενοχλούν τους ανθρώπους και τα ζώα, μεταδίδουν και σοβαρές ασθένειες, όπως η ελονοσία, ο Δάγκειος πυρετός, ο ιός του Δυτικού Νείλου κ.α. Πρόκειται για έντομα τα οποία έχουν μέγεθος 3-6 χιλιοστά (σπανιότερα φτάνει τα 9 χιλιοστά), ενώ το βάρος τους είναι γύρω στα 0,0025 γραμμάρια. Παγκοσμίως, ο αριθμός των ειδών κουνουπιών που έχει καταγραφεί μέχρι τώρα είναι περίπου 3500, ενώ στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί περίπου 60 είδη κουνουπιών.

Ο βιολογικός κύκλος των κουνουπιών

Ο βιολογικός κύκλος των κουνουπιών αποτελείται από το αυγό (ωό), την προνύμφη, τη νύμφη και, τέλος, το ενήλικο (αρσενικό και θηλυκό). Εκτός από το ενήλικο (το γνωστό ενοχλητικό κουνούπι που μας τσιμπά) όλα τα άλλα στάδια διαβιών στο νερό. Πολλές φορές αρκεί έστω και μια μικρή ποσότητα στάσιμου νερού προκειμένου τα γονιμοποιημένα θηλυκά κουνούπια να εναποθέσουν τα αυγά τους. Κατά την ανάπτυξη τους τα ενήλικα κουνούπια συνήθως εντοπίζονται σε σκιερά και δροσερά μέρη.

Η διατροφή των ενήλικων κουνουπιών βασίζεται στα σάκχαρα από νέκταρ ανθέων και χυμούς φρούτων. Τα θηλυκά όμως πρέπει να λάβουν και αίμα προκειμένου να χρησιμοποιήσουν την πρωτεΐνη του για τη δημιουργία των αυγών τους.

Η διάρκεια ζωής των ενήλικων κουνουπιών κυμαίνεται από λίγες εβδομάδες μέχρι ορισμένους μήνες στα εύκρατα κλίματα, αν και πολλοί παράγοντες εμπλέκονται στη διάρκεια της ζωής τους (θερμοκρασία, η υγρασία, η παρουσία φυσικών εχθρών κ.λ.π.). Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις όπου τα κουνούπια μπορούν να ζήσουν για λίγους μήνες είτε ως αυγά είτε ως ενήλικα.

Σημαντικές ασθένειες που μεταδίδονται από κουνούπια στην Ελλάδα

Ελονοσία. Αν και η ελονοσία εξαλείφθηκε από την Ελλάδα το 1974, τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκαν πολλά κρούσματα κυρίως στην περιοχή της Σκάλας Λακωνίας. Διαβιβαστές της ελονοσίας είναι τα ανωφελή κουνούπια (γένος *Anopheles*). Ιός του Δυτικού Νείλου. Στην Ελλάδα τα πρώτα κρούσματα εμφανίστηκαν το καλοκαίρι του 2010. Στη μετάδοσή του εμπλέκονται κουνούπια που ανήκουν στο γένος *Culex*.

Συχνές ερωτήσεις για τα κουνούπια

1. Με τι ταχύτητα πετάει ένα κουνούπι και πόσο μακριά μπορεί να ταξιδέψει;

Απάντηση: Τα κουνούπια υπολογίζεται ότι μπορούν να πετούν 1,5 έως 2,5 χλμ. την ώρα. Η απόσταση που μπορούν να διανύσουν εξαρτάται από το είδος του κουνουπιού.

2. Τιμπάνε όλα τα κουνούπια τον άνθρωπο;

Απάντηση: Μόνο τα θηλυκά κουνούπια τσιμπούν. Ανάλογα με το είδος του κουνουπιού παρατηρούνται και διαφορετικές προτιμήσεις στην επιλογή του «θύματός» τους. Έτσι, υπάρχουν κουνούπια ανθρωπόφιλα (προτιμούν τον άνθρωπο), ορνιθόφιλα (προτιμούν τα πτηνά), αλλά και είδη που μπορούν να μυζήσουν αίμα και από τα πτηνά και από τον άνθρωπο.

3. Πώς καταφέρνουν να μας εντοπίζουν τα κουνούπια;

Απάντηση: Τα κουνούπια, μας εντοπίζουν αρχικά μέσω της όρασής τους (παρατηρούν την κίνηση) και στη συνέχεια ανιχνεύουν τη θερμότητα που εκπέμπεται από το σώμα μας. Επιπλέον, μπορούν να εντοπίσουν διάφορα χημικά σήματα με χαρακτηριστικότερο το διοξείδιο του άνθρακα. Είναι ενδεικτικό ότι μπορούν να μας εντοπίσουν από απόσταση έως και 35 μέτρων.

4. Τι ποσότητα αίματος μπορεί να πάρει ένα κουνούπι κατά το τσιμπήμα;

Απάντηση: Ένα θηλυκό κουνούπι μπορεί να μυζήσει περίπου 0,005 γραμμάρια αίματος. Σε 90 δευτερόλεπτα θα πάρει ποσότητα αίματος ίση με 2-3 φορές το βάρος του.

5. Όλα τα είδη κουνουπιών μεταδίδουν τις ίδιες ασθένειες;

Απάντηση: Όλα τα είδη κουνουπιών δεν μεταδίδουν τις ίδιες ασθένειες. Για παράδειγμα, ορισμένα είδη κουνουπιών του γένους *Anopheles* είναι υπεύθυνα για τη μετάδοση της ελονοσίας, είδη κουνουπιών του γένους *Culex* μεταδίδουν τον ιό του Δυτικού Νείλου ενώ για το Δάγκειο πυρετό υπεύθυνα είναι ορισμένα είδη του γένους *Aedes*.

6. Κινδυνεύουμε από ασθένειες κάθε φορά που μας τσιμπά ένα κουνούπι;

Απάντηση: Για να μεταδώσει ένα κουνούπι ασθένεια κατά τη διάρκεια του τσιμπήματος θα πρέπει νωρίτερα να έχει λάβει το αντίστοιχο παθογόνο. Τα παθογόνα που μπορούν να μεταδοθούν με τα κουνούπια προσλαμβάνονται κατά τη διάρκεια λήψης αίματος από τον ξενιστή που φέρει το παθογόνο και στη συνέχεια μεταφέρονται με το σάλιο του κουνουπιού στο νέο ξενιστή.

7. Μπορούν τα κουνούπια να μεταδώσουν τον ιό HIV (ιός του AIDS);

Απάντηση: Ούτε τα κουνούπια αλλά ούτε άλλα είδη εντόμων έχει αποδειχτεί ότι μπορούν να μεταδώσουν τον ιό του AIDS. Οι λόγοι είναι οι ακόλουθοι:

α) Για να μπορεί ένα κουνούπι να μεταδώσει κάποια ασθένεια θα πρέπει ο μολυσματικός παράγοντας να παραμείνει ζωντανός μέσα στο κουνούπι μέχρι να ολοκληρωθεί η μεταφορά του. Όταν ένα θηλυκό κουνούπι λαμβάνει αίμα, άμεσα αρχίζει η διαδικασία της πέψης, με αποτέλεσμα την καταστροφή του ιού από πεπτικά ένζυμα.

β) Όλοι γνωρίζουμε ότι ο ιός του AIDS μπορεί να μεταδοθεί από μολυσμένες βελόνες. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το κουνούπι δεν είναι «ιπτάμενη σύριγγα» και κατά συνέπεια δεν μπορεί να μεταδώσει τον ιό εξαιτίας της ύπαρξης μικρής ποσότητας αίματος στην προβοσκίδα του κουνουπιού, όπως συμβαίνει αντίστοιχα σε μία βελόνα.

Μέτρα προστασίας κατά των κουνουπιών

Η σωστή καταπολέμηση των κουνουπιών περιλαμβάνει μέτρα προστασίας που εφαρμόζονται τόσο σε επίπεδο κοινού όσο και σε επίπεδο Πολιτείας. Σε ό,τι αφορά το κοινό τα μέτρα προστασίας κατά των κουνουπιών περιλαμβάνουν την εφαρμογή τους σε χώρους εντός των οικιών ή δίπλα σε αυτές καθώς και σε ατομικό επίπεδο.

A. Μέτρα προστασίας στις κατοικίες και στους γύρω χώρους

I. Μηχανικά μέτρα

1. Το νερό σε σιντριβάνια, μεγάλα ανθοδοχεία ή άλλες παρόμοιες διακοσμητικές κατασκευές θα πρέπει να αντικαθίσταται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Τα πατάκια επίσης από τις γλάστρες θα πρέπει να αδειάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα.
2. Στα ανθοδοχεία των νεκροταφείων είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται συνθετικά άνθη, ώστε να μην απαιτείται η χρήση νερού.
3. Αντικείμενα που φράσσουν φρεάτια, υδρορροές κ.λ.π. πρέπει να απομακρύνονται, ώστε να μη συσσωρεύεται στάσιμο νερό.
4. Η διάνοιξη σπών στον πυθμένα βαρελιών, δοχείων και άλλων περιεκτών που δεν μπορούν εύκολα να απομακρυνθούν. Επίσης, τοποθετημένα ελαστικά σε υπαίθριους χώρους που εκτίθενται στο νερό της βροχής είτε πρέπει να απομακρύνονται είτε να καλύπτονται.
5. Η άντληση υδάτων από πσιίνες και δεξαμενές που δεν χρησιμοποιούνται καθώς και η απομάκρυνση του νερού που πολλές φορές κατακρατείται από τα καλύμματα με τα οποία σκεπάζονται.
6. Τοποθέτηση σήτας σε πόρτες και παράθυρα ή σε άλλες πιθανές εισόδους των κουνουπιών στα σπίτια.
7. Η λειτουργία ανεμιστήρων και κλιματιστικών μπορεί να συμβάλλει στη μείωση της δραστηριότητας των κουνουπιών στις κατοικίες.

II. Χημικά μέτρα

1. Καπνογόνες σπείρες (φιδάκια) μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές σε καλυμμένους εξωτερικούς χώρους, αλλά γενικά δεν συνιστώνται για χρήση σε εσωτερικούς χώρους.
2. Εντομοαπωθητικά χώρου (ηλεκτροθερμαινόμενα πλακίδια ή υγρά) μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικά σε εσωτερικούς χώρους ή σε καλυμμένους εξωτερικούς χώρους.
3. Η χρήση αερολυμάτων (αεροζόλ) τα οποία προορίζονται για ερασιτέχνες.
4. Εφόσον κριθεί απαραίτητο, η διενέργεια ψεκασμών με εγκεκριμένα εντομοκτόνα εντός των οικιών ή σε περιβάλλοντες χώρους.
5. Εφόσον κριθεί απαραίτητο, η χρήση προνυμφοκτόνων σκευασμάτων σε εστίες με νερό κοντά σε κατοικίες.

B. Μέτρα ατομικής προστασίας

1. Η χρήση κουνουπιέρας.
2. Η χρήση μακρών παντελονιών και μακρυμάνικης μπλούζας.
3. Η χρήση εντομοαπωθητικών σώματος (βλ. παρακάτω)

